

Euroopa Liidu
Nõukogu

Brüssel, 22. november 2023
(OR. en)

15630/23

ECOFIN 1207
UEM 368
SOC 800
EMPL 574
COMPET 1135
ENV 1328
EDUC 450
RECH 514
ENER 628
JAI 1510
GENDER 205
ANTIDISCRIM 191
JEUN 266
SAN 678

SAATEMÄRKUSED

Saatja:	Euroopa Komisjoni peasekretär, allkirjastanud Martine DEPREZ, direktor
Kättesaamise kuupäev:	21. november 2023
Saaja:	Thérèse BLANCHET, Euroopa Liidu Nõukogu peasekretär
Komisjoni dok nr:	COM(2023) 903 final
Teema:	Soovitus: NÕUKOGU SOOVITUS euroala majanduspoliitika kohta

Käesolevaga edastatakse delegatsioonidele dokument COM(2023) 903 final.

Lisatud: COM(2023) 903 final

EUROOPA
KOMISJON

Strasbourg, 21.11.2023
COM(2023) 903 final

Soovitus:

NÕUKOGU SOOVITUS

euroala majanduspoliitika kohta

{SWD(2023) 903 final}

Soovitus:

NÕUKOGU SOOVITUS

euroala majanduspoliitika kohta

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artiklit 136 koostoimes artikli 121 lõikega 2,

võttes arvesse nõukogu 7. juuli 1997. aasta määrust (EÜ) nr 1466/97 eelarveseisundi järelevalve ning majanduspoliitika järelevalve ja kooskõlastamise tõhustamise kohta,¹ eriti selle artikli 5 lõiget 2,

võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. novembri 2011. aasta määrust (EL) nr 1176/2011 makromajandusliku tasakaalustamatuse ennetamise ja korrigeerimise kohta,² eriti selle artikli 6 lõiget 1,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni soovitusi,

võttes arvesse Euroopa Ülemkogu järeldusi,

võttes arvesse majandus- ja rahanduskomitee arvamust,

võttes arvesse majanduspoliitika komitee arvamust

ning arvestades järgmist:

- (1) Euroala majandus on viimaste aastate suurte majandusšokkide tingimustes püsinud vastupidav, kuid viimasel ajal on selle hoog raugenud. Pärast majanduse märkimisväärset taastumist 2021. ja 2022. aastal peaks euroala majanduskasv aeglustuma 2023. aastal 0,6 %ni. Vaatamata energiahindade langusele on enamiku kaupade ja teenuste kõrged ja endiselt kiiresti kasvavad tarbijahinnad mõjunud rängalt ning välisnõudlus ei paku tugevat tuge. Samal ajal avaldab rahapoliitiline reageerimine kõrgele inflatsioonile oma mõju läbi majanduse. Positiivne on see, et tööturg on endiselt tugev, töötuse määr on rekordiliselt madal, ehkki liikmesriigiti ja piirkonniti erinev, ning tööturul osalemise ja tööhõive määr on rekordiliselt kõrge, kuigi on juba märke jahtumisest. 2024. aastal peaks majanduskasv tänu tööhõive jätkuvale kasvule ja reaalpalkade tõusule taastuma järk-järgult 1,2 %ni, samal ajal kui inflatsiooni aeglustumine jätkub. Väljavaateid varjutavad endiselt suur ebakindlus ja riskid, mis on peamiselt seotud Venemaa jätkuva agressioonisõjaga Ukraina vastu ja olukorraga Lähis-Idas pärast Hamasi jõhkraid terrorirünnakuid Iisraeli vastu ning mis võivad mõjutada energiaturge. Lisaks suurendab väljavaateid ohustavaid riske inflatsiooni ohjeldamiseks võetud poliitikameetmete võimalik mõju majandustegevusele. Väljavaateid mõjutavad ka struktuursed muutused, mis on eelkõige seotud kliimamuutuste suureneva mõjuga, nagu näitavad äärmuslikud ilmastikutingimused ning enneolematud metsa- ja maastikupõlengud ja üleujutused suvel.

¹ ELT L 209, 2.8.1997, lk 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/1997/1466/oj>.

² ELT L 306, 23.11.2011, lk 25, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2011/1176/oj>

- (2) Pärast 2022. aasta oktoobris saavutatud tiipset on euroala koguinflatsioon aeglustunud, mis on peamiselt tingitud energiahindade langusest, kuid ka teiste komponentide mõju järkjärgulisest laiapõhjalisest taandumisest. Toiduainete ja teenuste inflatsioon on siiski endiselt kiire, eriti kõige haavatavamate elanikkonnarühmade jaoks, ning mitmes liikmesriigis on inflatsioonisurve jätkuvalt märkimisväärne. Inflatsioon peaks 2023. aastal aeglustuma 5,6 %-le ja 2024. aastal 3,2 %-le, jäädes seega üle EKP sihttaseme 2 %. Inflatsiooni aitab aeglustada EKP kiireim ja suurim intressimäära tõus alates rahaliidu loomisest. Euroala riigivõlakirjade tootlus on suurenenud, kuid tootluse vahed on jäänud suhteliselt stabiilseks. EKP on korduvalt väljendanud oma pühendumust hoida intressimäärad kõrgel tasemel seni, kuni see on vajalik inflatsiooni alandamiseks sihttasemele, ja selgitanud, et rahapoliitika edasisel kujundamisel järgitakse jätkuvalt andmepõhist lähenemisviisi.
- (3) Energiahinnašokk on pärssinud kulupõhist konkurentsivõimet euroalal, eelkõige energiamahukamates liikmesriikides ja tööstusharudes. Seni on suuremate kulude negatiivset mõju leevendanud vahetuskursi muutused ja ajutised meetmed, mida valitsused on võtnud ettevõtete ja haavatavate leibkondade toetamiseks. Samas on suured energiakulud ning erinevused liikmesriikide majanduse energiamahukuses ja -varustuses toonud kaasa suured inflatsioonierinevused euroalal. Hoolimata energiahindade langusest 2023. aastal on need erinevused seni ainult osaliselt vähenenud. Püsivad hinnaerinevused koos viimasel kahel aastal eri liikmesriikides toimunud erineva palgakasvuga võivad tuua kaasa püsivad erinevused euroala liikmesriikide konkurentsivõimes ja suurendada makromajanduslikku tasakaalustamatust, mis võib kahjustada euroala toimimist. Keskpikas perspektiivis sõltub euroala ja liikmesriikide suutlikkus suurendada tootlikkust osaliselt sellest, kas suudetakse säilitada innovatsioon ja investeeringud. Sellega seoses seaksid energiahinnad ja -kulud, mis võivad osutuda püsivalt kõrgemaks kui kaubanduspartnerite omad, püsiv tootlikkuse kasvu lõhe võrreldes teiste riikidega ning suurenev geomajandusliku killustatuse oht euroala riikide majanduse ebasoodsasse olukorda.
- (4) Praegune makromajanduslik keskkond, mida iseloomustab püsiv ebakindlus, kiire inflatsioon ja euroala konkurentsivõime vähenemine, nõuab ambitsioonikat poliitilist tegevuskava. Lühiajalises perspektiivis on esmatähtis tagada, et inflatsioon taandub EKP sihttasemele 2 %. Lisaks võib inflatsioonimäärade püsiv erinevus liikmesriikide vahel tuua kaasa konkurentsivõime erinevused. Eelarvepoliitika peaks aitama aeglustada inflatsiooni ning võtma arvesse riigipõhist võla- ja inflatsioonitaset. Reaalsissetulek vähenes 2022. aastal, mistõttu oleks vaja palgatõusu, et leevendada ostujõu vähenemist, eelkõige madalapalgaliste töötajate puhul. Samal ajal peaksid ametiasutused hoolikalt jälgima teisest mõju inflatsioonile ja konkurentsivõimele ning seda tuleks palgakujunduses arvesse võtta. Lisaks on endiselt esmatähtis piirata riske makromajanduslikule stabiilsusele ja karmimate finantstingimuste makromajanduslikku mõju. Edaspidi peab euroala jätkama kaasava majanduskasvu edendamist ja säilitama oma üleilmse konkurentsivõime, vältides samal ajal erinevusi euroalal. Sellega seoses on esmatähtsad reformid ja investeeringud, sealhulgas rohe- ja digipöörde ning euroala vastupidavuse edendamiseks. Sotsiaalpartnerite õigeaegne ja tulemuslik kaasamine ning tugev sotsiaaldialoog on kesksel tähtsusega, et toetada poliitika kujundamist ja laialdast isevastutust, mis soodustab poliitikameetmete rakendamist.

- (5) Pärast kriisist tulenenud jõuliselt ekspansiivset eelarvepoliitikat aastatel 2020–2022 peaks euroala eelarvepoliitika olema aastatel 2023 ja 2024 pärssiv, mis on kooskõlas vajadusega vähendada valitsemissektori eelarvepuudujääki ja võlga ning vältida inflatsioonisurve võimendamist, kuid jääma samal ajal suure ebakindluse tingimustes paindlikuks. Aastatel 2020–2022 toetas euroala ekspansiivne eelarvepoliitika (ligikaudu 4 % SKPst) majandust seoses COVID-19 kriisi ja energiahindade tõusuga pärast Venemaa agressiooni Ukraina vastu. 2023. ja 2024. aastal peaks üldine eelarvepoliitika muutuma pärssivaks ($\frac{1}{2}$ % SKPst), peamiselt kriisiga seotud energiameetmete peaaegu täieliku kaotamise tõttu. 2023. ja 2024. aastaks prognoositav pärssiv eelarvepoliitika aitab aja jooksul taastada eelarvepuhvril ja seega parandada mõnes liikmesriigis valitsemissektori võla jätkusuutlikkust. Tagades vastavuse nõukogu soovitatud maksimaalsele netokulude kasvumäärale, on ka oluline kujundada eelarvepoliitikat nii, et vältida püsivaid inflatsioonierinevusi. Lisaks vajadusele järgida konservatiivset eelarvestrateegiat, tuleb säilitada avaliku sektori investeeringud ja vajaduse korral suurendada neid, et toetada pikaajalist majanduskasvu ning rohe- ja digipööret. 2023. ja 2024. aastal peaksid avaliku sektori investeeringud enamikus liikmesriikides veelgi suurenema, mida toetab taaste- ja vastupidavusrahastu ning muude ELi fondide vahendite jätkuv kasutuselevõtt. Riigi rahandusele avaldavad ka survet elanikkonna vananemine, kaitsekaulutused ning ebasoodsam intressimäärade ja majanduskasvu vaheline erinevus. Riigipõhiste soovitude raames soovitati mitmel euroala liikmesriigil võtta meetmeid oma pensioni- ja tervishoiusüsteemi kestlikkuse parandamiseks ning viia ellu maksureformid. Kulude läbivaatamine (mitmeaastase) eelarvemenetluse korrapärase osana aitaks parandada avaliku sektori kulutuste tõhusust ja kvaliteeti. Sellise läbivaatamise ulatus, volitused ja metoodika peaksid olema selgelt kindlaks määratud ning selle tulemustest tuleks üldsust selgelt teavitada.
- (6) Euroala koguvõla suhe SKPsse peaks aastatel 2023–2024 vähenema kumulatiivselt 2,8 protsendipunkti võrra, jõudes 2024. aasta lõpuks 89,7 %ni SKPst. Langus on peamiselt tingitud SKP nominaalkasvust, mis ületab tasumata võlalt makstavat keskmist intressimäära. Mitmes liikmesriigis on võlg siiski endiselt suur ja kõrgemad intressimäärad toovad järk-järgult kaasa suuremad võla teenindamise kulud, seades võladünaamika keskpikas perspektiivis erineval määral surve alla, sõltuvalt võla tasemest, tähtjastruktuurist ja inflatsiooniga seotud võlakirjade osakaalust. Komisjoni majanduse juhtimise raamistik reformi ettepaneku³ eesmärk on edendada realistlikke, püsivaid ja järkjärgulisi eelarvekohandusi, juhindudes riigipõhistest keskpika perioodi kavade, ning soodustada asjakohaste reformide ja investeeringute stimuleerimise kaudu kestlikku majanduskasvu. Nõukogu on otsustanud viia majanduse juhtimise raamistikuga seotud töö lõpule 2023. aastal. Läbivaadatud õigusraamistiku üle kiirele kokkuleppele jõudmine tagab edasise eelarvepoliitika jaoks selguse ja prognoositavuse, edendades samal ajal võla jätkusuutlikkust ja majanduskasvu.
- (7) Energiahindade tõusu majandusliku ja sotsiaalse mõju leevendamiseks võetud erakorraliste toetusmeetmete kulud suurenesid 2023. aastal, hoolimata sellest, et energiahinnad on pärast 2022. aasta tipptaset langenud. Komisjoni hinnangul on selliste meetmete eelarveline netokulu 2023. aastal 1,0 % euroala SKPst, st väiksem kui 2022. aastal (1,3 %). Hoolimata varasematest poliitilistest nõuannetest ja liikmesriikide võetud kohustusest parandada selliste toetusmeetmete kvaliteeti, on

³ COM(2023) 240 final, COM(2023) 241 final ja COM(2023) 242 final.

peaaegu pool seonduvatest eelarvekuludest 2023. aastal läinud hinnameetmetele, mis ei ole suunatud haavatavatele inimestele ja ettevõtetele. Praegu eeldatakse, et enamik meetmeid kaotatakse järk-järgult 2024. aasta jooksul, mis on kooskõlas energiahindade eeldatava stabiliseerumisega. Kui need kavad ellu viiakse, on euroala kui terviku vastav eelarve jääkkulu 2024. aastal ligikaudu 0,2 % SKPst. Kui aga energiahinnad peaksid taas tõusma tasemele, kus on vaja uusi või jätkuvaid toetusmeetmeid, peaksid need olema suunatud haavatavate leibkondade ja ettevõtete kaitsmisele, olema eelarve seisukohast vastuvõetava maksumusega ning säilitama stiimulid energiasäästuks. Üldisemalt ja minnes kaugemale kriisiga seotud energiameetmetest, võib keskkonnamaksude jõulisem kasutamine kooskõlas põhimõttega „saastaja maksab“ koos fossiilkütuste toetuste ja muude keskkonnale kahjulike toetuste järkjärgulise kaotamisega aidata suurendada euroala liikmesriikide eelarvepoliitilist manööverdamisruumi.

- (8) Kvaliteetsete avaliku sektori investeeringute piisavalt kõrge taseme säilitamine võib aidata hoogustada potentsiaalset majanduskasvu ning toetada rohe- ja digipööret. Sellega seoses on esmatähtis täielikult rakendada taaste- ja vastupidavusrahastu ning ühtekuuluvuspoliitika fondide raames tehtavad reformid ja investeeringud. Riiklike taaste- ja vastupidavuskavade rakendamine edeneb jõudsalt, kuid edusammud on liikmesriigiti erinevad ja mõnel juhul tuleb kava rakendamist kiirendada, et kaotatud aeg tagasi teha. Novembri keskpaigaks oli komisjon saanud 34 maksetaotlust 19 euroala liikmesriigilt ning oli toetuste ja laenudena välja maksnud kokku 162,1 miljardit eurot. See jaguneb järgmiselt: 51,6 miljardit eurot maksti välja eelmaksetena ja 110,5 miljardit eurot pärast eesmärkide ja sihtide saavutamist. 2023. aastal on väljamaksete tempo olnud oodatust mõnevõrra aeglasem, osaliselt seetõttu, et liikmesriigid keskenduvad seoses toetuseraldiste muutuse, uute laenutaotluste ja REPowerEU peatüki lisamisega oma taaste- ja vastupidavuskavade läbivaatamisele⁴. Alates COVID-19 pandeemia algusest on ühtekuuluvuspoliitika raames Euroopa Regionaalarengu Fondi, Ühtekuuluvusfondi, Euroopa Sotsiaalfondi ja noorte tööhõive algatuse kaudu euroala liikmesriikidele välja makstud ligikaudu 120 miljardit eurot. Ühtekuuluvuspoliitika vahehindamise raames on liikmesriikidel võimalus vaadata läbi ühtekuuluvuspoliitika programmid ja eraldada rahalisi vahendeid pakiliste vajaduste rahuldamiseks ja esilekerkivate probleemide lahendamiseks. 2024. aasta Euroopa poolaasta tsükkel annab suuniseid vahehindamiseks ja aitab suunata täiendavat rahastust, võttes arvesse liikmesriikide ja piirkondade sotsiaal-majanduslikku konteksti ja probleeme ning edendades samal ajal vastastikust täiendavust taaste- ja vastupidavusrahastu ning muude ELi vahenditega.
- (9) Erainvesteeringute, innovatsiooni ja oskuste arendamise edendamine on esmatähtis, et suurendada tootlikkust ja tugevdada euroala konkurentsivõimet, eelkõige rohe- ja digipöörde toetamisel. Investeermistõkete kõrvaldamine, sealhulgas reformide kaudu, millega ühtlustatakse ja digitaliseeritakse planeerimist, lubade andmist ja muid haldusmenetlusi, aitaks hoogustada erainvesteeringuid. Ka tööstuspoliitika võib aidata kaasa investeeringute toetamise, konkurentsivõime säilitamise ja selliste riskide vältimise kaudu, mis tulenevad sellest, et võtmetähtsusega tehnoloogiate, toorainete ja tööstussisendite impordi puhul ollakse liigselt sõltuvuses piiratud arvust

⁴ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. veebruari 2021. aasta määrus (EL) 2021/241, millega luuakse taaste- ja vastupidavusrahastu (ELT L 57, 18.2.2021, lk 17), ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2021/241/oj>

kolmandatest riikidest. Roheleppe tööstuskava raames on Euroopa Komisjon esitanud mitu algatust strateegiliste sektorite tugevdamiseks, sealhulgas nullnetotööstuse määrus,⁵ kriitilise tähtsusega toorainete määrus⁶ ja Euroopa strateegilise tehnoloogia platvorm (STEP)⁷. Ka innovatsioonifondist ja moderniseerimisfondist antakse rahalist toetust vajalikule üleminekule erasektoris. Lisaks on Euroopa Komisjon ajutise kriisi- ja üleminekuraamistiku⁸ vastuvõtmisega võimaldanud liikmesriikidel kasutada riigiabi eeskirjadega ette nähtud paindlikkust, et toetada meetmeid sektorites, mis on kliimaneutraalsele majandusele üleminekul keskse tähtsusega. Euroala liikmesriigid on võtnud meetmeid, et toetada energiakriisist kõige enam mõjutatud sektoreid ja edendada rohepööret, kusjuures nende meetmete üle otsustatakse üldiselt riigi tasandil, millega kaasneb ühtsel turul võrdsete tingimuste moonutamise oht. STEP on esimene samm, mis aitab rahuldada suurenenud vajadust ELi avaliku sektori investeeringute järele sellisesse kriitilise tähtsusega tehnoloogiasse, et kaasata palju suuremas mahu erainvesteeringuid ning kaitsta ühtekuuluvust ja ühtset turgu. See on ka oluline element uute sekkumiste teostatavuse ja ettevalmistuse katsetamisel, mis on samm Euroopa suveräänsuse fondi loomise suunas. Tugevad kapitaliturud on kaasava, konkurentsivõimelise ja vastupidava euroala majanduse jaoks üliolulised. Sügavam kapitaliturgude liit aitaks kaasata rohe- ja digipöördeks vajalikku erasektori rahastust, vähendada killustatust ja parandada juurdepääsu rahastusele. Euroopa Ülemkogu kutsus 2023. aasta veebruaris Euroopa Liidu Nõukogu ja Euroopa Parlamenti üles kiirendama kapitaliturgude liidu tegevuskava rakendamist ning viima lõpule töö selle valdkonna seadusandlike ettepanekutega. 2023. aasta mais seadis eurorühm eesmärgiks jõuda 2024. aasta märtsiks kokkuleppele valdkondades, mida Euroopa Komisjon peaks kaaluma kapitaliturgude liidu edasiseks süvendamiseks. Osana majandus- ja rahaliiduga seotud tööst esitas komisjon 2023. aastal ettepaneku digieuro õigusraamistiku kohta. Digieuro, mis täiendaks euro sularaha, toetaks majanduse digitaliseerimist ja innovatsiooni jaemaksete valdkonnas, vähendades samal ajal maksete killustatust liidus. Kui digieuro käibele võetaks, looks see uue võimaluse riskivaba keskpangaraha kasutamiseks Euroopa makseteenuste puhul. Samuti hõlbustaks see piiriüleseid makseid ning aitaks tugevdada euro rahvusvahelist rolli ja Euroopa avatud strateegilist autonoomiat.

- (10) Vaatamata majanduskasvu aeglustumisele on tööturg endiselt vastupidav. Tööhõive ja töötundide arvu kasv jätkus 2023. aastal tööjõu ja oskuste nappuse tingimustes ning seepärast, et ettevõtted on üha rohkem hakanud hoidma tööjõuvaru. Kuigi tulemused on olnud liikmesriigiti üldiselt head, on mõned elanikkonnarühmad tööturul jätkuvalt alaesindatud (naised, noored, madala kvalifikatsiooniga töötajad, puudega inimesed). Aktiivsel tööturupoliitikal (koos kvaliteetse ja taskukohase alushariduse ja lapsehoiu pakkumisega) on esmatähtis roll tööturul osalemise suurendamisel ning oskuste pakkumise ja omandamise toetamisel, millel on positiivne mõju potentsiaalsele SKP kasvule ja konkurentsivõimele pikas perspektiivis. Lisaks liidu enda talentide rakendamisele võib kolmandatest riikidest lähtuv valikuline seaduslik ränne koos töö- ja sotsiaalsete õiguste austamise ja jõustamise tagamisega aidata lahendada oskuste ja tööjõu nappuse probleemi. Euroala liikmesriigid väljastasid 2022. aastal kolmandate riikide kodanikele tööhõive

⁵ COM(2023) 161 final

⁶ COM(2023) 160 final

⁷ COM(2023) 335 final

⁸ OJ C 101, 17.3.2023, lk 3–46.

eesmärgil 664 000 esmast tööluba, st peaaegu kolm korda rohkem kui kümme aastat tagasi.

- (11) Nominaalpalk kasvas 2022. aastal (4,8 %) ja 2023. aasta esimestel kuudel kiire inflatsiooni ja pingelise tööturu toel. Kuigi see on osaliselt leevendanud ostujõu vähenemist, ei ole nominaalpalga kasv inflatsiooniga sammu pidanud (reaalpalk vähenes 2022. aastal 3,7 %). Nominaalpalga kasv on 2023. ja 2024. aastal tõenäoliselt kiire, samal ajal kui reaalpalk peaks kasvama mõõdukalt, suurendades sisenõudlust. Samal ajal võib palga prognoositav kasv mõjutada selliste kaupade hindu, millel on tugev omamaise tööjõu komponent (nt teenused), kuigi mõju hindadele oleks võimalik leevendada, kui varasem ühikukasumi kasv tagasi pöördub. Kõrgemad palgad võivad mõjutada ka konkurentsivõimet ja püsivad erinevused euroalal võivad koos muude teguritega tuua kaasa makromajandusliku tasakaalustamatuse. Palgakokkulepped peaksid seega lisaks riikide dünaamikale asjakohaselt kajastama suundumusi euroalal.
- (12) Elukalliduse tõusul, mis on peamiselt seotud energiakriisiga ja seonduva kaubandusolukorra halvenemisega, on olnud negatiivne mõju reaalsissetulekule ja ka märkimisväärne sotsiaalne mõju. 2022. aastal tõusid eluaseme-, vee- ja elektri- ning gaasi- ja muude kütuste hinnad 17,5 %, toiduainete ja alkoholivabade jookide hinnad 10,5 % ning transpordihinnad 11,2 %. Elukalliduse tõus oli eriti tuntav väikese sissetulekuga leibkondade jaoks. Üle pooles euroala liikmesriikidest täheldati materiaalse ja sotsiaalse puuduse ning energiaostuvõimetuse suurenemist, hoolimata nominaalpalga kasvust ja toetusmehhanismidest. Mitmes liikmesriigis mõjutas elukalliduse tõus ebaproportsionaalselt palju eakaid ja maapiirkondades elavaid inimesi.
- (13) Euroala pangandussektor on hoolimata mitmest turu ebastabiilsust suurendanud juhtumist osutunud vastupidavaks. Euroala pangandussektor on praegu hästi kapitaliseeritud ja kasumlik, nagu kinnitavad Euroopa Pangandusjärelevalve poolt 2023. aastal tehtud ELi-ülesed stressitestid. Koos raha- ja laenutingimuste karmistumisega aeglustuvad märkimisväärselt laenuvood erasektoris. Edaspidi võib makromajanduslike väljavaadete järsk halvenemine koos pikka aega püsivate kõrgete intressimääradega viia varade kvaliteedi halvenemiseni. Samal ajal võib pangandusväline finantsvahendussektor seista silmitsi probleemidega. Rangemate rahastamistingimuste kontekstis on oluline õigeaegselt jälgida riske, ennetavalt suhelda võlgnikega ja aktiivselt hallata viivislaene, et säilitada finantssektori suutlikkus majandust rahastada. Võib tekkida ka finantsturge ohustavaid muid riske. Eelkõige võivad likviidsustingimuste karmistumise tõttu suuremaks muutunud riskipreemiad tuua kaasa varahindade tugevama ja võibolla isegi korrapäratu korrektsiooni. Samuti tuleb tähelepanelikult jälgida käimasolevat kohandumist elamu- ja ärikinnisvaraturgudel. Hüpoteeklaenude intressimäärade tõus ja võla teenindamise suutlikkuse halvenemine võivad viia eluasemehindade olulise korrektsioonini ja ohustada finantsstabiilsust.
- (14) 2023. aasta märtsi euroala tippkohtumise avalduses korralti euroala juhtide võetud kohustust viia lõpule pangandusliidu loomine. Eelkõige tugevdaks euroala vastupidavust veelgi Euroopa stabiilsusmehhanismi läbivaadatud asutamislepingu ratifitseerimine, mis võimaldab kehtestada ühtse kriisilahendusfondi ühise kaitsekorra. Seda arvesse võttes esitas komisjon 2023. aasta aprillis ettepaneku pankade kriisiohje ja hoiuste tagamise raamistiku reformi kohta, mille eesmärk on tagada, et ametiasutused saaksid korraldada mis tahes suuruses ja mis tahes

ärimudeliga raskustes olevate pankade, sealhulgas väiksemate pankade nõuetekohase väljumise turult,

SOOVITAB euroala liikmesriikidel võtta aastatel 2024–2025 individuaalselt, sealhulgas oma taaste- ja vastupidavuskavade rakendamise kaudu, ja eurorühmas ühiselt järgmisi meetmeid.

1. Järgida kooskõlastatud ja konservatiivset eelarvepoliitikat, et hoida võlg usaldusväärsel tasemel või vähendada usutavalt võla suhet. Tagada euroalal üldine pärssiv eelarvepoliitika ja seega hõlbustada inflatsiooni õigeaegset naasmist sihttasemele 2 %, jäädes samas suure ebakindluse tingimustes paindlikuks. Võimalikult kiiresti kaotada kriisiga seotud energiatoetusmeetmed ja kasutada selle tulemusena kokku hoitavaid vahendeid eelarvepuudujäägi vähendamiseks. Tagades vastavuse nõukogu soovitatud maksimaalsele kulude kasvumäärale, kujundada eelarvepoliitikat nii, et vältida püsivaid inflatsioonierinevusi. Töötada keskpikas perspektiivis välja eelarvestrateegiad, millega saavutada usaldusväärne keskpika perioodi eelarvepositsioon ja tugevdada vajaduse korral võla jätkusuutlikkust järkjärgulise ja kestliku konsolideerimise kaudu, koos kvaliteetsete avaliku sektori investeeringute ja reformidega. Lisada vajaduse korral nendesse strateegiatesse meetmed, millega muuta avaliku sektori kulutused veelgi tõhusamaks ja kvaliteetsemaks ning parandada pensioni- ja tervishoiusüsteemide kestlikkust ja piisavust.
2. Säilitada avaliku sektori investeeringute kõrge tase, et toetada rohe- ja digipööret ning suurendada tootlikkust ja vastupidavust. Kiirendada taaste- ja vastupidavuskavade, sealhulgas nende REPowerEU peatükkide rakendamist. Kasutada täielikult ära ühtekuuluvuspoliitika programmid ja tagada, et nende vahehindamisel võetakse muu hulgas arvesse Euroopa poolaasta raames kindlaks tehtud probleeme ja Euroopa sotsiaalõiguste samba rakendamisel tehtud edusamme, vähendamata seejuures nende programmide üldist ambitsioonikust.
3. Kooskõlas riiklike tavade ja austades sotsiaalpartnerite rolli, toetada palgasuundumust, mis leevendab ostujõu vähenemist, eelkõige madalapalgaliste töötajate puhul, võttes nõuetekohaselt arvesse konkurentsivõime dünaamikat ja vältides püsivaid erinevusi euroalal. Edendada täiend- ja ümberõpet ning aktiivset tööturupoliitikat, et vähendada tööjõu ja oskuste nappust ning suurendada tootlikkust. Võtta ELi töötajate oskuste ärakasutamist täielikult täiendaval viisil meetmeid, et hõlbustada kolmandatest riikidest pärit selliste töötajate valikulist seaduslikku rännet, kes töötavad kutsealadel, kus on tööjõu nappus. Kaitsta ja tugevdada piisavaid ja kestlikke sotsiaalkaitse- ja kaasamissüsteeme. Tagada sotsiaalpartnerite tulemuslik kaasamine poliitika kujundamisse ja tugevdada sotsiaaldialoogi.
4. Kõrvaldada investeerimistõkked, et vähendada rohe- ja digipöördesse tehtavate investeeringute nappust. Parandada juurdepääsu rahastusele, eelkõige uuenduslike ettevõtete ja VKEdes jaoks, tehes täiendavaid edusamme kapitaliturgude liidu loomise suunas. Tagada, et avaliku sektori toetus asjaomastele strateegilistele sektoritele oleks suunatud ega moonuta võrdseid tingimusi ühtsel turul, et edendada euroala konkurentsivõimet ja avatud strateegilist autonoomiat. Jätkata euro rahvusvahelise rolli tugevdamist ja teha täiendavaid edusamme digieuro kasutuselevõtu suunas.
5. Jälgida karmimate finantstingimustega seotud riske, eelkõige neid, mis on seotud varade kvaliteedi ja varahindade võimaliku korrektseiooniga, sealhulgas kinnisvaraturgudel. Jälgida suundumusi pangandusvälise finantsvahenduse sektoris, et hoida ära süsteemse riski suurenemist ja negatiivset ülekanduvat mõju

majandusele. Viia lõpule pangandusliidu loomine, jätkates tööd kõigi selle elementidega, sealhulgas Euroopa hoiuste tagamise skeemi vallas.

Strasbourg,

*Nõukogu nimel
eesistuja*